

**ZARZĄDZENIE ZASTĘPCZE
WOJEWODY MAZOWIECKIEGO**

z dnia *13 grudnia* 2017 r.
w sprawie nadania nazwy ulicy

Na podstawie art. 6 ust. 2 i 3 ustawy z dnia 1 kwietnia 2016 r. o zakazie propagowania komunizmu lub innego ustroju totalitarnego przez nazwy jednostek organizacyjnych, jednostek pomocniczych gminy, budowli, obiektów i urządzeń użyteczności publicznej oraz pomniki (Dz. U. poz. 744 oraz z 2017 r. poz. 1389) zarządza się, co następuje:

§ 1. Zmienia się dotychczasową nazwę ulicy położonej w m. st. Warszawie z Józefa Chmiela na Ppłk. Wacława Lipińskiego.

§ 2. Wykonanie zarządzenia powierza się Prezydentowi m. st. Warszawy.

§ 3. Zarządzenie podlega ogłoszeniu w Dzienniku Urzędowym Województwa Mazowieckiego i wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

Uzasadnienie

W dniu 2 września 2016 r. weszła w życie ustawa z dnia 1 kwietnia 2016 r. o zakazie propagowania komunizmu lub innego ustroju totalitarnego przez nazwy budowli, obiektów i urządzeń użyteczności publicznej (Dz. U. poz. 744), zwana dalej „ustawą”. Ustawa została zmieniona ustawą z dnia 22 czerwca 2017 r. o zmianie ustawy o zakazie propagowania komunizmu lub innego ustroju totalitarnego przez nazwy budowli, obiektów i urządzeń użyteczności publicznej (Dz. U. poz. 1389).

Zgodnie z brzmieniem art. 6 ust. 1 ustawy, obowiązujące w dniu wejścia w życie ustawy nazwy budowli, obiektów i urządzeń użyteczności publicznej, w tym dróg, ulic, mostów i placów, upamiętniające osoby, organizacje, wydarzenia lub daty symbolizujące komunizm lub inny ustrój totalitarny lub propagujące taki ustrój w inny sposób, właściwy organ jednostki samorządu terytorialnego zmienia w terminie 12 miesięcy od dnia jej wejścia w życie. Stosownie do art. 1 ust. 2 ustawy za propagujące komunizm uważa się także nazwy odwołujące się do osób, organizacji, wydarzeń lub dat symbolizujących represyjny, autorytarny i niesuwerenny system władzy w Polsce w latach 1944-1989.

Na podstawie art. 6 ust. 2 ustawy w przypadku niewykonania obowiązku przez właściwy organ jednostki samorządu terytorialnego, wojewoda wydaje zarządzenie zastępcze, w którym nadaje nazwę zgodną z art. 1 ustawy w terminie 3 miesięcy od dnia, w którym upłynął termin na podjęcie działań przez organ jednostki samorządu terytorialnego.

Rada m.st. Warszawy nie wykonała ustawowego obowiązku i nie dokonała zmiany nazwy ulicy Józefa Chmiela. Wojewoda zwrócił się, w trybie art. 6 ust. 3 ustawy, do Instytutu Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu o wydanie opinii potwierdzającej niezgodność nazwy obowiązującej w dniu wejścia w życie ustawy z art. 1 (pismo z dnia 24 listopada 2017 r. znak WNP-I.40.659.2017.KS). Na mocy art. 6 ust. 3 w związku z art. 2 ust. 3 ustawy oczekiwanie na opinię wstrzymuje bieg terminu

na wydanie zarządzenia zastępczego. Opinia IPN wpłynęła do organu nadzoru w dniu 6 grudnia 2017 r. (pismo z dnia 6 grudnia 2017 r. znak BUW-940-229(4)/17).

W ocenie Instytutu Pamięci Narodowej - Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu nazwa ulicy Józefa Chmiela wypełnia normę art. 1 ustawy.

Józef Chmiel (1897-1955) - działacz Polskiej Partii Socjalistycznej, o pseudonimach Bogdan, Kret, Marcin i Staszek. Urodził się we wsi Chorążycza, powiat Miechów. Był robotnikiem. Po I wojnie światowej przyjechał do Zagłębia Dąbrowskiego i zamieszkał w Czeladzi, gdzie w latach 1922-1931 pracował w kopalni „Saturn”. Do partii wstąpił w 1919 r. Pięć lat później znalazł się w szeregach Komunistycznej Partii Robotniczej Polski, należąc jednocześnie w latach 1927-1931 do PPS-Lewicy. W latach 1933-1936 był członkiem Komitetu Okręgowego KPP. Terenem jego działania było przede wszystkim Zagłębie Dąbrowskie. Za działalność komunistyczną był wielokrotnie aresztowany, a w 1937 r. osadzony na kilka miesięcy w Berezie Kartuskiej. W okresie okupacji hitlerowskiej przebywał na przymusowych robotach w Niemczech, gdzie prowadził działalność konspiracyjną. Do kraju powrócił w 1943 r. Po wyzwoleniu został pierwszym burmistrzem Czeladzi i organizatorem Komitetu Miejskiego Polskiej Partii Robotniczej (PPR). Od 1948 r. był członkiem Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej. Rok później został wicedyrektorem kopalni „Generał Zawadzki”, a następnie dyrektorem kopalni „Wiktoria” w Wałbrzychu. Zmarł po długiej i ciężkiej chorobie w Czeladzi.

Stosownie do brzmienia art. 1 i 6 ust. 1 ustawy wskazać należy, że podstawowym jej założeniem było skuteczne wyeliminowanie z przestrzeni publicznej nazw propagujących symbole ustrojów totalitarnych, przy poszanowaniu miejsc pochówku, grobów i cmentarzy, a także własności prywatnej. Przedsięwzięcie zmiany nazw jest jednym z elementów polityki historycznej, jako kategorii historii służącej kształtowaniu świadomości historycznej społeczeństwa, w tym świadomości gospodarczej i terytorialnej oraz wzmocnieniu publicznego dyskursu o przeszłości w kierunku pielęgnowania więzi narodowych niezależnie od bieżącej polityki państwa. Polityka historyczna dotyczy interpretacji faktów, bytów i zdarzeń oraz jest rozpatrywana w kategoriach racji stanu społeczeństwa i narodu, jako element mający charakter długofalowy i stanowiący fundament państwa.

Na mocy art. 6 ust. 2 i 3 ustawy organ nadzoru jest zatem zobligowany do wydania zarządzenia zastępczego dokonującego zmiany nazwy ulicy z Józefa Chmiela na Ppłk. Waława Lipińskiego.

Waław Lipiński ps. *Socha, Gwido, Aleksander, A. Szański, W. Gel* (1896 - 1949) był doktorem habilitowanym. historii, podpułkownikiem Wojska Polskiego, działaczem antykomunistycznego podziemia niepodległościowego. Po wybuchu I wojny światowej, w październiku 1914 r. wstąpił do Legionów. W szeregach 5 pułku piechoty Legionów przeszedł jego cały szlak bojowy. W czasie kryzysu przysięgowego opowiedział się po stronie Piłsudskiego. Przystąpił do pracy publicystycznej i konspiracyjnej - został sekretarzem Ligi Niezawisłości Polski i członkiem Komendy Głównej Polskiej Organizacji Wojskowej (POW). Pod koniec października 1918 r. wysłany do Lwowa, uczestniczył w walkach o miasto, po czym powrócił do reaktywowanego 5 pułku piechoty Legionów.

Jako dowódca kompanii uczestniczył w kwietniu 1919 r. w zajęciu Wilna w wojnie polsko-bolszewickiej. Od lutego do września 1920 r. był zastępcą szefa II Oddziału

Dowództwa Okręgu Generalnego Poznań. Po pokoju ryskim odkomenderowano go na studia uniwersyteckie na Uniwersytet Jagielloński, gdzie uzyskał stopień naukowy doktora prawa. W 1922 r. został komendantem Okręgu Krakowskiego Związku Strzeleckiego, jednocześnie publikował pod pseudonimem *Gwido* w pismach „Naród” i „Głos Prawdy”. W 1936 r. został dyrektorem Instytutu Badania Najnowszej Historii Polski. W 1936 r. habilitował się z najnowszej historii Polski na Uniwersytecie Jana Kazimierza we Lwowie.

W kampanii wrześniowej 1939 r. początkowo działał w Biurze Propagandy Naczelnego Dowództwa, a od września w Dowództwie Obrony Warszawy na stanowisku szefa propagandy, gdzie nadawał codzienne komunikaty radiowe przez rozgłośnię Warszawa II. Po kapitulacji stolicy zabezpieczył bogate zbiory Instytutu Piłsudskiego, przenosząc je do Muzeum Belwederskiego, gdzie był kuratorem. Wyjechał do Zakopanego, a w marcu 1940 r. przeszedł na Słowację, stamtąd do Budapesztu. Nawiązał kontakt z internowanym w Rumunii Edwardem Rydzem-Śmigłym, który dostarczył mu informacji o kampanii wrześniowej, na ich podstawie pod pseudonimem *Gwido* opublikował w 1940 r. broszurę *Wojna polsko-niemiecka 1939 roku*, będącą apologią Naczelnego Wodza. Do 1942 r. przebywał na Węgrzech, a po powrocie do Warszawy współtworzył piłsudczykowski Konwent Organizacji Niepodległościowych. Redagował pismo „Myśl Państwowa”, napisał pod pseudonimem *Gwido* broszury: *Polityka zagraniczna Piłsudskiego i Becka* i *Bilans czterolecia 1939–1943*. W 1944 r. był więziony przez Gestapo. Po wyjściu z więzienia odsunięty ze względów bezpieczeństwa od pracy konspiracyjnej, w konsekwencji nie wziął udziału w powstaniu warszawskim. Od marca 1946 r. stał na czele Komitetu Porozumiewawczego Organizacji Polski Podziemnej jako przedstawiciel Stronnictwa Niezawisłości Narodowej. Na początku 1947 r., po rozbiciu Komitetu przez komunistyczne służby bezpieczeństwa, został aresztowany i skazany w procesie pokazowym na karę śmierci, zamienioną następnie na dożywotnie więzienie. Osadzony w więzieniu we Wronkach został tam zamordowany w kwietniu 1949 r. przez funkcjonariuszy Urzędu Bezpieczeństwa.

Wszystkie jego utwory objęte były w 1951 r. zapisem cenzury w Polsce, podlegały natychmiastowemu wycofaniu z bibliotek.

Na podstawie art. 5 ustawy pisma oraz postępowania sądowe i administracyjne w sprawach dotyczących ujawnienia w księgach wieczystych oraz uwzględnienia w rejestrach, ewidencjach i dokumentach urzędowych zmiany nazwy dokonanej na podstawie ustawy są wolne od opłat, zaś zmiana nazwy dokonana na podstawie ustawy nie ma wpływu na ważność dokumentów zawierających nazwę dotychczasową.

Zarządzenie wchodzi w życie z dniem ogłoszenia w Dzienniku Urzędowym Województwa Mazowieckiego. Termin wejścia w życie zarządzenia, ze względu na ważny interes państwa i przytoczoną wyżej argumentację, dotyczącą podstawowych założeń ustawy, oraz z uwagi na bezczynność Miasta w zakresie zmiany nazwy, czyni zadość zasadom demokratycznego państwa prawnego, o których mowa w art. 4 ust. 2 ustawy z dnia 20 lipca 2000 r. o ogłaszaniu aktów normatywnych i niektórych innych aktów prawnych (Dz. U. z 2017 r. poz. 1523).

Jednocześnie, na podstawie art. 6 ust. 4 i art. 3 ust. 4 ustawy w związku z art. 98 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2017 r. poz. 1875), pouczam, że na zarządzenie zastępcze Miastu przysługuje skarga do Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Warszawie w terminie 30 dni od dnia doręczenia, wnoszona za pośrednictwem organu, który skarżone zarządzenie wydał.

WOJEWÓDZA MAZOWIECKI

Zdzisław Szipiera

